

mgr Justyna Gotthardt

NABYWANIE DWUJĘZYCZNOŚCI W KONTEKŚCIE METODY NEUROFLOW ATS

Zawód logopedy jest zawodem, który wymaga ciągłego doszkalania się. Niezliczone ilości kursów, w jakich brałam udział, nie zawsze były – jak się okazywało z biegiem czasu – właściwym wyborem. Na szczęście pojawiają się też innowacyjne metody pracy i szkolenia, które znacznie ułatwiają pracę logopedy i zwiększają jej efektywność. Metoda, która okazała się dla mnie dobrym wyborem to Neuroflow ATS.

Ponad dwudziestoletnie doświadczenie zawodowe pozwala mi stwierdzić, że jest to metoda, która nie tylko wpływa na poprawę umiejętności pisania, czytania czy rozumienia mowy w szumie/hałasie, ale poprawia również funkcje fonologiczne w języku pierwszym oraz w kolejnych językach, w których są nabywane umiejętności językowe takie jak: mówienie, czytanie, pisanie. Metoda ta okazuje się więc bardzo praktycznym i nieocenionym wsparciem w procesie nabywania dwu- czy też wielojęzyczności m.in. przez dzieci polonijne bądź też migrujące, które będąc postawione w sytuacji, gdy wymaga się od nich szybkiej nauki języka obcego, w celu sprawnego funkcjonowania społecznego oraz odbierania edukacji w języku danego kraju, tę umiejętność szybciej nabywają. Zastosowanie aktywnego treningu słuchowego Neuroflow ATS (aktywnego, bo dziecko współpracuje w trakcie diagnozy jak i podczas sesji słuchowych), wydaje się zatem mocno obiecujące w realizacji takich celów.

Analizując znaczenie słowa „dwujęzyczność” za *Słownikiem Języka Polskiego*, można podać, że „dwujęzyczny to:

- «posługujący się dwoma językami»,
- «napisany w dwóch językach»¹. Ta definicja według mnie mimo swojej prostoty oddaje meritum zagadnienia.

Zaglądamy znowu do słownika i szukając wyjaśnienia słowa „posługiwać się” oraz dążąc do zrozumienia powyższej definicji, znajdujemy wyjaśnienie:

- „posługiwać się”: «użyć czegoś jako środka do osiągnięcia jakiegoś celu lub jako pomocy przy jakiejś czynności»². Jest to jedna z opcji, wyjaśniająca znaczenie tego wyrazu. Zawodowo jest ona mi bardzo bliska, gdyż uważam, że sprawne posługiwanie się danym językiem daje możliwość pełnego przekazania informacji rozmówcy. W sytuacji, gdy język obcy nie jest na tyle opanowany by można było swobodnie rozmawiać, powstają ograniczenia, uniemożliwiające płynny przekaz. Czy wówczas rozmówca może być we właściwy sposób rozumiany, zgodnie z jego intencją? Zapewne część osób stwierdzi, że jest to możliwe, ale niejednokrotnie na tym polu powstają w trakcie wymiany komunikatów nieporozumienia, wprowadzające

momentami dyskomfort w trakcie rozmowy. Zdarza się, że na skutek niedopowiedzeń zostaje zmieniony sens wypowiedzi, co może w ogóle powodować brak możliwości uzyskania porozumienia. Dla osób mieszkających za granicą zapewne są to sytuacje znane z autopsji lub z doświadczeń bliskiego środowiska. Z pomocą w takich sytuacjach może przyjść niewątpliwie Neuroflow ATS.

Stymulacji słuchowej (głównie funkcji fonologicznych) tą metodą była poddana dziewczynka pochodzenia polskiego o imieniu O., urodzona na Islandii. Aktualnie ma 6 lat, chodzi do islandzkiej szkoły podstawowej i przyjmuje edukację w tym języku. Z wywiadu wynika, że urodziła się po terminie, a u matki wystąpiło zatrucie ciążowe. Z upływem czasu rodzice dowiedzieli się, że dziecko ma mutację genetyczną, charakteryzującą się skróceniem (delecja) jednego ramienia chromosomu 6 q 27. Dzieci z tą mutacją genetyczną zaczynają mówić w wieku dwóch lub trzech lat. Większość z nich wykorzystuje systemy znaków, aby wspomagać swoją komunikację z otoczeniem. Niektóre z nich mówią na tyle płynnie i wyraźnie, że są rozumiane przez członków rodziny, którzy przebywają z nimi na co dzień. Dzieci te można nauczyć czytać.

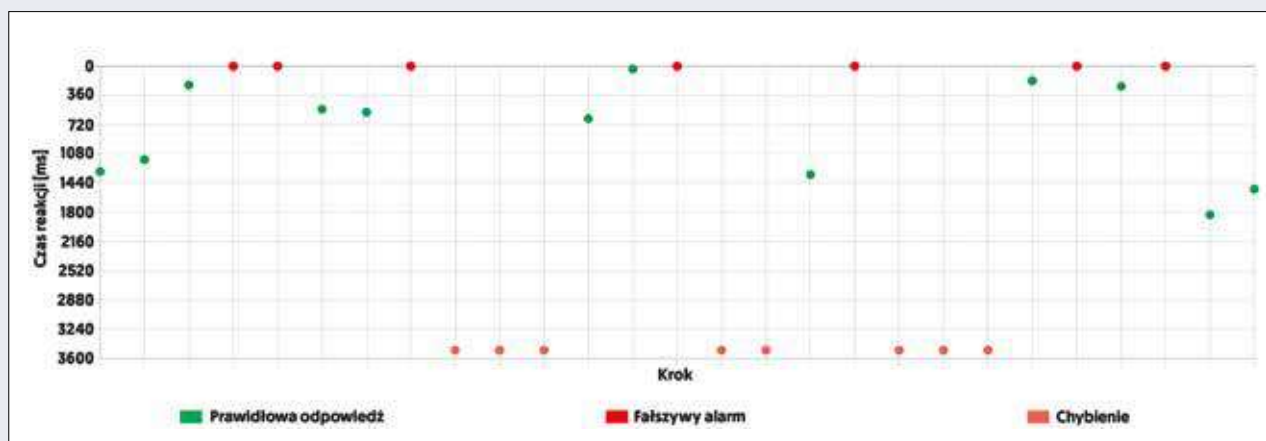
Podobny rozwój mowy do przedstawionych tu informacji, miała dziewczynka, u której po czwartych urodzinach została włączona stymulacja wyższych funkcji słuchowych metodą Neuroflow ATS, wykorzystującą język polski. Był to dobry wybór, ponieważ dziecko wymagało intensywnego, profesjonalnego wsparcia, gdyż mimo starań logopedy w 2 r. ż. brakowało w jego mowie wyrażeń dźwiękonaśladowczych, charakterystycznych dla rozwoju mowy dzieci dwuletnich. Nie występowało u niej w tym czasie łączenie dwóch słów. Koncentracja na proponowanym przedmiocie lub zabawce była znikoma. O. miała ciągłą potrzebę ruchu. Biegała, nie siadała do zadania, skupienie uwagi krótkotrwałe. W 3 r.ż. powoli zaczęły pojawiać się w rozwoju jej mowy wykrzyknienia i wyrażenia dźwiękonaśladowcze. Dziewczynka była w stanie skupić się przez moment na przedstawionej pomocy czy też zadaniu. Zajęcia odbywały się głównie na podłodze w formie zabawy. Dziecko miało możliwość wyboru zadania. W przypadku zastosowania dominującej postawy nauczyciela, dziewczynka nie podejmowała aktywności. W 4 r.ż. O. zaczęła łączyć ze sobą po dwa wyrazy. Odwołując się do norm dotyczących rozwoju

mowy, można było u niej zauważyć znacznie opóźnienie w tym obszarze. Dziewczynka potrafiła już wykonywać zadania przy stoliku i pracować przez 15 minut. Reszta zajęć miała formę dynamiczną, np. na podłodze i była dyktowana zainteresowaniami dziewczynki. Z czasem została wprowadzona zasada naprzemienności przy wyborze zadań.

Jako pierwszy w komunikacji pojawił się u niej język angielski i na niego był nakładany język polski. W 5 r.ż. dziewczynka już posługiwała się językiem polskim w sposób funkcjonalny. Umiała zakomunikować co chce lub czego nie chce. Posługiwała się zdaniami prostymi: oznajmującymi, wykrzyknikowymi i pytającymi. Zajęcia mogły się już odbywać przy stoliku. O. miała jeszcze trudności z koncentracją i przetwarzaniem słuchowym, jednak sukces, jaki osiągnęła jest spektakularny. Równoległe od najmłodszych lat uczyła się języka islandzkiego, uczęszczając do islandzkiego przedszkola. Miała również cykl spotkań z islandzkim logopedą.

W 6 r.ż. dziewczynka zaczęła uczęszczać do islandzkiej szkoły podstawowej, ponieważ rozwój jej języka islandzkiego był/jest na tyle dobry, że nie musiała chodzić do szkoły specjalnej (jej IQ jest w normie dla wieku). Ma nauczyciela wspomagającego, który pomaga jej na bieżąco realizować materiał z podstawy programowej. Na wywiadówkach nie są zgłaszane żadne uwagi, które dawałyby do zrozumienia, że dziewczynka nie radzi sobie z materiałem. W szkole nie jest wykluczona społecznie. Ma przyjaciela, z którym pozostaje w serdecznych relacjach.

Widoczny przyrost słów oraz nabywanie mowy jest widoczne ewidentnie po wprowadzeniu treningów słuchowych Neuroflow ATS. Pierwsza diagnoza sprawdzająca przetwarzanie słuchowe tą metodą odbyła się 07.01.2021 r., kiedy O. miała 4 lata. Zostały wówczas wykonane dwa testy: TRW (test badający średni czas reakcji na bodźce wzrokowe) oraz TRS (test badający średni czas reakcji na bodźce słuchowe). Wyniki, jakie dziewczynka w nich osiągnęła były poniżej dolnej normy dla wieku dziecka. Poniższy wykres pokazuje, że dziewczynka miała problemy z koncentracją uwagi zarówno w modalności słuchowej jak i wzrokowej. Na wiele bodźców nie zareagowała (pomarańczowe kropki) i w kilku przypadkach naciskała na przycisk, kiedy nie było bodźca (czerwone kropki). Zwraca uwagę również duży rozrzut czasu reakcji – od ok 300ms do 1800ms (Rys. 1).

Rys. 1. Wyniki testu TRW w trakcie pierwszej diagnozy.

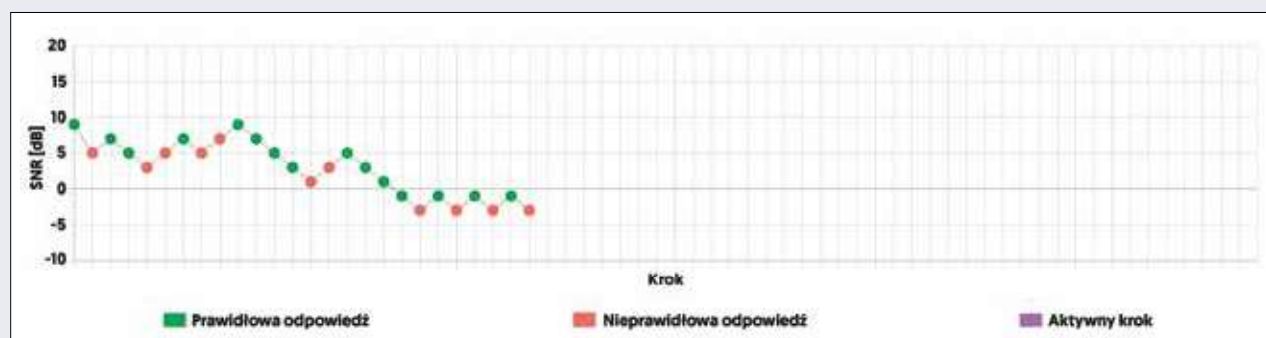
ASPN-S, czyli Test rozumienia mowy w szumie-słowa jednosylabowe, nie został wykonany, ponieważ dziewczynka nie była w stanie powtórzyć ani jednego wyrazu. Nie mogła się skupić i przez to powtórzyć usłyszanego słowa. Była nadruchliwa. Po diagnozie rodzice zaangażowali się w prowadzenie treningów słuchowych zgodnie z zaleceniami, czyli ćwiczyli trzy razy w tygodniu przez około dwa miesiące. W przypadku dziewczynki było to olbrzymim wyzwaniem, które wynikało ze sposobu jej funkcjonowania.

Po wprowadzeniu sesji Neuroflow ATS i ciągłych zajęć wspierających rozwój języka ojczystego (polskiego), można było zauważyć, że O. zaczęła łączyć 3-4 słowa w zdania. Posługiwała się już wówczas językiem angielskim. Łączyła go z językiem polskim. Słowa/zdania, które były dla niej łatwiejsze mówiła po angielsku. O. nauczyła się w tym czasie krótkich piosenek. Potrafiła je zaśpiewać. Takich umiejętności dziewczynka nie wykazywała przed wprowadzeniem terapii słuchowej. Po pierwszym etapie poprawie uległa uwaga i koncentracja. Dziewczynka stała się również spokojniejsza.

W kwietniu 2021 r. została u niej wykonana druga diagnoza, w trakcie której z sukcesem poddała się

trzem testom diagnostycznym: TRW, TRS oraz ASPN-S. W teście ASPN-S, w którym badana jest sprawność rozumienia słów na tle szumu, dziewczynka osiągnęła wynik mieszczący się w normie dla wieku dziecka. Badanie wykazało, że rozumie ona połowę prezentowanych słów w sytuacji, gdy szum jest głośniejszy od słów o 2 dB (Rys. 2).

Wyniki z testu TRS oraz TRW były nadal nieznacznie poniżej dolnej granicy normy, ale analizując szczegółowy wykres dało się zauważyć mniej odpowiedzi fałszywie dodatnich oraz rzadsze pomijanie odpowiedzi. Poprawa stabilności uwagi słuchowej - praca na bogatym materiale językowym wykorzystanym w Neuroflow, pozwoliła jej na zdobycie tak kluczowych umiejętności jak: łączenie kilku słów ze sobą, posługiwanie się językiem polskim, poszerzenie zasobu słownika czynnego i biernego, nawiązywanie nowych relacji społecznych w otoczeniu islandzkojęzycznym. Pojawiła się też umiejętność posługiwania się zdaniami prostymi pojedynczymi, zarówno w języku angielskim jak i polskim. W lipcu 2021 dziewczynka umiała już śpiewać dwie zwrotki włoskiej ulubionej piosenki jej taty, opowiadała po polsku o tym, co się działo w ciągu dnia

Rys. 2. Wynik testu ASPN-S w trakcie drugiej diagnozy.

w przedszkolu, odgrywała scenki, opowiadała ulubione bajki, np. „Czerwonego Kapturka” czy też „Trzy świnki”. W ciągu roku rozwój mowy u dziewczynki nastąpił w trzech językach: w języku polskim, angielskim i islandzkim. Na zakończenie przedszkola, w czerwcu 2022 roku, O. brała udział w uroczystości wieńczącej zakończenie edukacji na etapie przedszkolnym. Śpiewała piosenki, tańczyła, mówiła wierszyki po islandzku – tak jak jej rówieśnicy. Wstydziła się, ale wykonywała wszystkie przydzielone jej zadania.

Aktualnie O. posługuje się w sposób funkcjonalny trzema językami: polskim, angielskim, islandzkim. W języku polskim trudna jest dla niej jeszcze fleksja, czasami myli rodzaj gramatyczny. We wszystkich językach buduje zdania pojedyncze rozwinięte każdego rodzaju. Umie odpowiedzieć adekwatnie do sytuacji na zadane pytanie. Prowadzi konwersacje zgodnie z tematem, jaki został jej zaproponowany, choć czasami wtrąca stałe zwroty, których używa w celu podtrzymania dialogu. Ma poczucie humoru, lubi żartować.

Na temat swoich ulubionych bajek potrafi rozmawiać długo, opowiadając je ze szczegółami. Sukces, jaki O. osiągnęła przy zastosowaniu stymulacji słuchowej wyższych funkcji słuchowych metodą Neuroflow ATS, uwzględniając mutację genetyczną, jaką posiada, jest spektakularny i nie do podważenia. Wysiłek, jaki został włożony w zajęcia rozwijające jej język ojczysty-polski, (język angielski dziewczynka nabywała z bajek oraz z rozmów online z dziadkiem a także z rozmów z nauczycielami w przedszkolu, choć tam powinna de facto uczyć się w sposób naturalny języka islandzkiego) poprzez kontynuację zajęć u logopedy oraz kontynuowanie treningów słuchowych Neuroflow ATS daje nadzieję również innym dzieciom, które borykając się z różnymi trudnościami rozwojowymi, nie mogą swobodnie komunikować się z otoczeniem. Jedno jest pewne: bez wątpienia warto podjąć wysiłek terapeutyczny nawet wtedy, gdy cel wydaje się być daleko odsunięty. Sukces terapeutyczny może być mimo wszystko bliżej niż się przypuszczało.

Neuroflow
aktywny trening słuchowy

Dla kogo jest przeznaczony?

Terapia Neuroflow ATS powstała z potrzeby wsparcia dzieci z trudnościami w uczeniu się oraz szeroko rozumianymi problemami logopedycznymi.

Skierowana jest do dzieci z problemami w skupieniu uwagi, trudnościami w nauce, pisaniu i czytaniu, w nauce języków obcych, z rozumieniem mowy gdy w otoczeniu jest szum lub hałas.

Więcej informacji na stronie
www.neuroflow.pl

■ MGR JUSTYNA GOTTHARDT

wiceprezes Zrzeszenia Szkół Przedmiotów Ojczystych przy Polskiej Akademii Nauk Społecznych i Humanistycznych w Londynie, mgr filologii polskiej, logopeda oświatowy, neurologopeda, provider Neuroflow ATS, od ponad siedmiu lat mieszka i pracuje na Islandii, propagując rozwój języka ojczystego na obczyźnie.

Literatura:

- Słownik Języka Polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN 2007,
- Barańczak S., *Poezja i duch uogólnienia*, Znak 1996,
- Pearson B. Z., *Jak wychować dziecko dwujęzyczne*, Poznań 2007,
- Kurkowski M.Z., *Audiogenne uwarunkowania zaburzeń komunikacji językowej*, ISBN 2013,
- Kurcz I. red., *Psychologiczne aspekty dwujęzyczności*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2007
- Z. Bogdanowska, R. Borowiecka, Senderski A., *Neuroflow ATS – właściwe rozpoznanie ryzyka CAPD i działania terapeutyczne*, Czasopismo Psychologia w praktyce | portal psychologiczny dla psychologów oraz psychoterapeutów, 16.05.2022

Przypisy:

- ¹ red. Szymczak M., *Słownik języka polskiego*, t. 1-3, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978-1981,
- ² red. M. Szymczak, tamże.